

**1. *Wisteria sinensis* (SIMS) SWEET — wistárie
čínská Tab. 77/3**

Wisteria sinensis (SIMS) SWEET Hort. Brit. 121, 1826.
— Syn.: *Glycine sinensis* SIMS Bot. Mag. tab. 2083, 1819.
— *Wisteria polystachya* C. KOCH Dendrologie 1: 62, 1869 p.
p. — *Kraunhia floribunda* TAUBERT in ENGLER et PRANTL
Naturf. Pfl.-Fam. 3/3: 271, 1891 p.p.

Exsikáty: Extra fines: SENNEN Pl. Esp., no 5287.

Opadavé dřevité liány, 2–12 m vys. Kmeny ovíjivé; borka šedohnědá; mladé větvičky a pupeny hedvábitě chlupaté, později olysálé. Listy s 3–6 páry lístků; palisty dlouhé, úzké, záhy opadavé; lístky krátce řapíčkaté, vejčité podlouhlé až kopinaté, na vrcholu špičaté, na bázi zaokrouhlené až klínovité, v mládí na svrchní straně roztr. chlupaté, na spodní hedvábité, později shora olysálé, zespodu roztr. chlupaté, jasně zelené; palistky záhy opadavé. Květenství řídké, převislé hrozny, 15–30 cm dl., s 15–32 květy, květní stopky 4–5 mm dl., hustě chlupaté. Květy nepřijemně

vonné, rozkvétající před listy; kalich 2–3 mm dl.; kališní cípy nestejně dlouhé, 2 horní téměř po celé délce srostlé, kratší než dolní; koruna 22–26 mm dl., světle fialová, vz. bílá. Lusky 1–4 (–5)semenné, obkopynaté, zploštělé, 100–150 (–200) mm dl., 18–20 mm šir., 4–6 mm silné, slabě kožovité, krátce sametově chlupaté, zelenožluté, matné. Semena kulovitá až zaobleně hrnata, zploštělá, 15–18 mm dl., 13–15 mm šir., 3–4 mm silná, hladká, hnědá, s tmavšími skvrnami, matná; radikula slabě vystouplá. IV–VI. Ff.
 $2n = 16$ (extra fines)

Pěstuje se často v teplejších oblastech v parcích, zahradách a na nádvořích jako okrasná liána, využívá se k zakrytí zdí, plotů a besídek. Původní ve v. Asii (Čína, Japonsko). V Evropě se pěstuje od r. 1816. V ČR je udávána od r. 1913.

Poznámka: Vzácně se pěstuje v parcích a zahradách také *Wisteria fruticans* DC. (wistárie křovitá) s lypsými lusky a květními stopkami 6–10 mm dl. Původní v Severní Americe.

14. *Galega* L. — jestřabina*)

Galega LINNAEUS Sp. Pl. 714, 1753.

Lit.: TOUL. K. (1924): Ke zprávám o jestřabině lékařské (*Galega officinalis*). Příroda 17: 40. — KREUTER E. (1930): Beitrag zu karyologisch-systematischen Studien an Galegeen. Planta 11: 1–44.

Vytrvalé byliny; kořeny křulové. Lodyhy přímé, obvykle větvené. Listy lichozpeřené; palisty volné. Květy odstálé nebo nicí, v úžlabních, dl. stopkatých hroznech; kalich zvonkovitý; koruna světle modrá, vz. bílá; tyčinek 10, nitkami srostlé; pylová zrna 3–4kolporátní; čnělka šídlovitá, lysá; blizna kulovitá, malá. Plody mnohosemenné lusky, na vrcholu zúžené v zobánek, na bázi bez gynopodia, v obou švech pukající. Semena mírně zploštělá; hilum okrouhlé. — 6 druhů v Evropě, Asii a v horách v. Afriky. — Entomogam.

**1. *Galega officinalis* L. — jestřabina lékařská
Tab. 78/1**

Galega officinalis LINNAEUS Sp. Pl. 714, 1753. — Syn.:
Galega vulgaris LAM. Fl. Franç. 2: 654, 1778. — *G. patula*
STEVEN Bull. Soc. Imp. Natur. Moscou 29: 140, 1856.

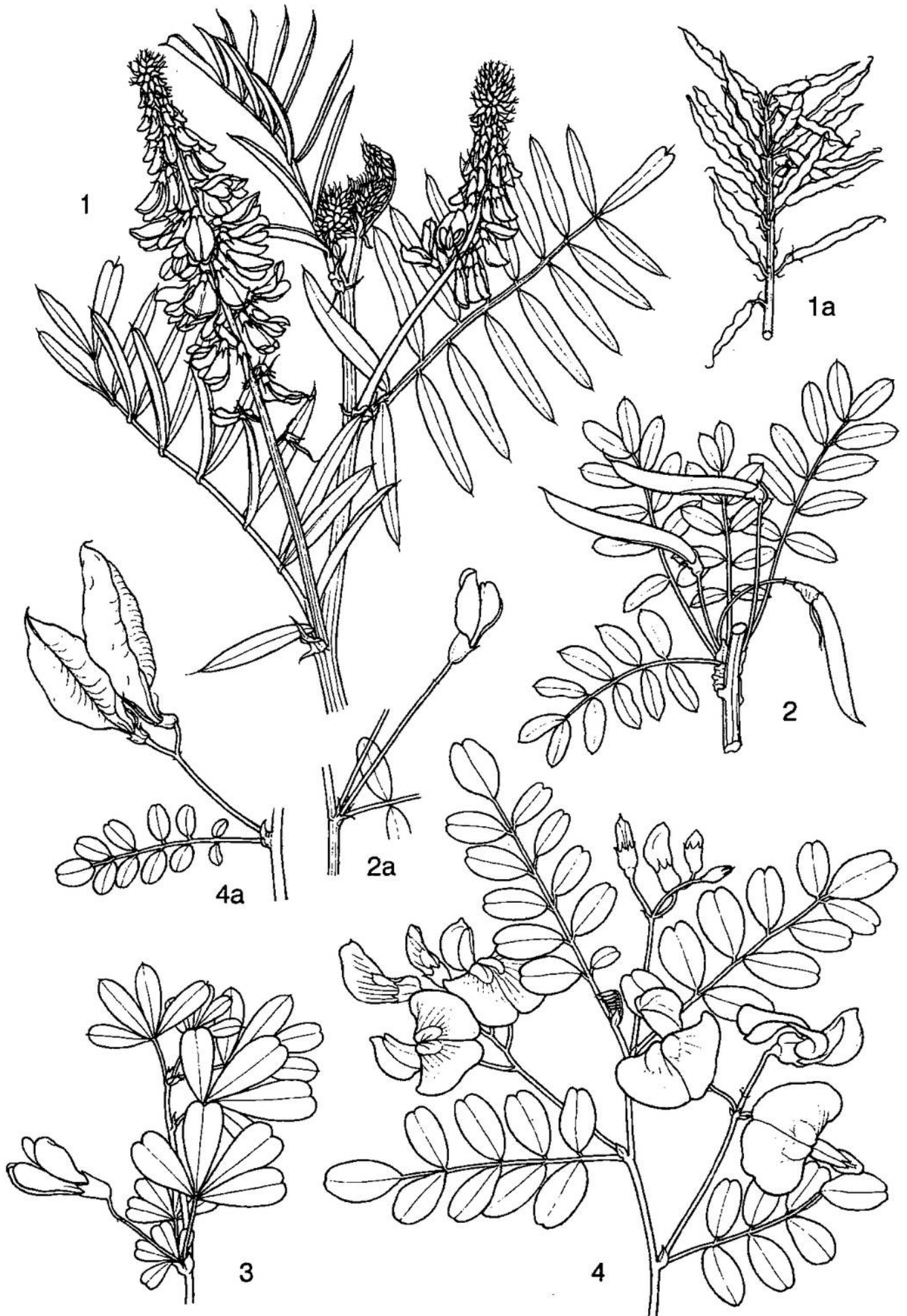
Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 347. — Extra
fines: DÖRFLER Herb. Norm., no 4235.

Vytrvalé, 40–100 cm vys. byliny, se silným, křulovým kořenem. Lodyhy přímé, četné, nevětvené nebo v dol. části větvené, oblé, jemně mělce rýhované, lysé. Listy s 5–8(–9) páry lístků; lístky kopinaté, podlouhlé až čárkovité, (5–) 10–11(–40) mm dl., 5–10(–12) mm šir., špičaté, často s nasazenou špičkou, na bázi náhle zúžené nebo klínovité, celokrajné, lysé nebo s ojedinelými chlupy, přisedlé nebo krátce (0,5–2,0 mm) řapíčkaté; palisty polostřelovité

nebo kopinaté, dl. zašpičatělé, zubaté (zuby čárkovité až šídlovité), bylinné, zelené, lysé. Hrozny přímé, (6–)15–35(–58)květé, jejich stopky (4–)5–8(–12) mm dl., lysé; listeny čárkovité až šídlovité, 3–5 mm dl., neopadavé; květní stopky 2,5–3,0 mm dl. Květy odstálé nebo nicí; kalich 4,5–5,5 mm dl., lysý; kališní cípy dl. šídlovité, ± stejně dlouhé a ± zděli kališní trubky nebo o málo delší; koruna 9–11 mm dl., pavéza světle modrá nebo bílá, křídla a člunek bělavě namodralé, člunek na špičce modrý, vz. květy celé bílé; čepel pavézy obvejčitá, nehet krátký, pavéza o málo kratší než křídla a člunek; křídla podlouhlá, ± stejně dl. jako člunek. Lusky v obrysu čárkovité, nezploštělé, slabě růžencovitě zaškrcované, 30–42 mm dl., 2,0–2,5(–3,0) mm šir., šedohnědé, olysálé až roztr. chlupaté, (1–)4–7

*) Zpracovala A. Chrtková

Tab. 78: 1 *Galega officinalis*, 1a — část plodenství. — 2 *Caragana arborescens*, za plodu, 2a — květ. — 3 *C. frutex*. — 4 *Colutea arborescens*, 4a — plody.

(–8)semenné. Semena v obrysu ledvinitá až eliptická, (3,2–)3,5–3,8(–4,8) mm dl., (1,5–)1,8–2,3 mm šir., 1,4–1,6 mm tlustá, olivově zelená, pískově žlutá až rezavě hnědá, velmi jemně bradavičnatá nebo hladká, matná až mírně lesklá. VII–VIII (–X). Hkf.

$2n = 16$ (ČR: 20. Jihomor. pah.)

Variabilita: Proměnlivost se projevuje pouze ve velikosti rostlin, tvaru a velikosti lístků a v barvě květů a nemá větší taxonomickou hodnotu.

Ekologie a cenologie: Mezofilní, někdy mírně zasolené louky, rumiště, okraje cest, břehy rybníků a řek, náplavy. Na mírně vlhkých až vlhkých, živinami bohatých, hlinitých až jílovitých půdách. Převážně ve společenstvech svazu *Senecion fluviatilis* (diagnostický druh) a *Agropyro-Rumicion crispi*, popř. *Arrhenatherion*, *Salicion triandrae* a *Onopordion acanthii*.

Rozšíření v ČR: V termofytiku a mezofytiku (místy zdomácnělá); v planárním až suprakolinním stupni (max.: Železný Brod, ca 450 m).

15. *Colutea* L. – žanovec*)

Colutea LINNAEUS Sp. Pl. 723, 1753.

Lit.: BROWICZ K. (1963): The genus *Colutea*. Monogr. Bot. 14: 1–136.

Keře s opadavými lichozpeřenými listy. Lístky celokrajné. Květy v přímých úžlabních dl. stopkatých chudokvětých hroznech. Kalich šir. zvonkovitý; koruna zlatožlutá; tyčinek 10. 9 srostlých nitkami a jedna horní volná; semeník stopkatý, lysý nebo jen podél břišního švu roztr. chlupatý; čnělka zahnutá, v hor. části ztlustlá, na svrchní straně s kartáčkem chlupů; blizna malá. Plody nafouklé lusky, nepukavé nebo později částečně na vrcholu pukající. Semena silně zploštělá; hilum okrouhlé až obvejčité. – Asi 28 druhů rozšířených v j. Evropě, s. a v. Africe a v jz. a stř. Asii. – Entomogam.

1. *Colutea arborescens* L. – žanovec měchýřník Tab. 78/4

Colutea arborescens LINNAEUS Sp. Pl. 723, 1753.

– Syn.: *Colutea hirsuta* ROTH Tent. Fl. Germ. 1: 305, 1788.

– *C. florida* SALISB. Prodr. Stirp. 337, 1796.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 833.

– TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 349.

Hustě větvené, 1–5 m vys. keře. Větve mělce rýhované, roztr. přitiskle chlupaté. Listy krátce řapíkaté, s 3–6(–7) jařmy lístků; lístky řapíčkaté, šir. eliptické, okrouhlé, podlouhlé nebo obvejčité, (5–)10–25(–29) mm dl., (4–)6–18(–20) mm šir., na vrcholu zaokrouhlené, uťaté až vykrojené, s nasazenou špičkou, na svrchní straně lysé, na spodní roztr. chlupaté; palisty úzce trojúhelníkovité. Listeny vejčité kopinaté, blanité, listence šupinovité; květy nicí, v 2–8květých hroznech. Kalich 4–7 mm dl., krátce chlupatý; koruna 16–20 mm dl., zlatožlutá pavéza někdy s červe-

T: 4. Loun.-lab. střed. (Most; Neštěmice), 8. Čes. kras. 10. Praž. ploš., 11. Stř. Pol., 14. Cidl. pán. (Nový Bydžov), 15. Vých. Pol., 16. Znoj.-brn. pah., 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv., 19. B. Karp. step., 20. Jihomor. pah., 21. Haná. – M: 28. Tep. vrchy, 30. Jesen.-rak. ploš., 31. Plz. pah. (Plzeň-Palmovka), 37. Šum.-novohr. podh. (Tetražice), 38. Bud. pán., 52. Ral.-bez. tab. (Bělá pod Bezdězem), 53. Podješ., 55. Čes. ráj (pod Kozákovem), 56. Podkrk. (Železný Brod), 60. Orl. opuky, 61. Dol. Poorl., 62. Litomyš. pán. (Sloupnice; Chotěšiny; Heřmanice), 68. Mor. podh. Vysoč., 69. Želez. hory, 73. Hanuš.-rychleb. vrch., 74. Slez. pah., 78. B. Karp. les., 80. Stř. Pobeč., 82. Javom., 84. Podbesk. pah. (Frýdek-Místek; Staříč).

Celkové rozšíření: Původní zřejmě jen v j. a jv. Evropě. Zdomácnělá ve Španělsku, j. Francii, v Německu, České republice, Slovensku a Polsku. Na východ zasahuje do stř. Ruska, na Kavkaz, do Malé Asie, Iráku a Íránu. Hranice původního areálu nejsou u této staré kulturní rostliny určitelné.

Význam: Vzácně se pěstuje jako okrasná rostlina nebo jako pícnina. Nař se dříve používala v lidovém léčení a zvěrolékařství. V současné době se účinných látek rostliny využívá k přípravě podpůrných antidiabetik. Semena obsahují jedovatý kanavanin a z cyklitolů pinitol, dále toxické aminy galegin a hydroxygalegin.

nými žilkami. Lusky nicí, v obrysu podlouhlé, silně nafouklé, na vrcholu s tenkým zobánkem, 40–60 mm dl., 18–26 mm šir., světle pískově hnědé až světle šedohnědé, blanité, lysé, 3–18semenné. Semena asymetricky srdčitá až šir. ledvinovitá, (3,0–)4,0–5,0(–5,5) mm dl., (2,5–)3,0–4,0(–4,5) mm šir., 1,0–1,2 mm tlustá, hnědá až černohnědá. V–VIII. Ff.

$2n = 16$ (extra fines)

Často vysazovaný v parcích a zahradách jako okrasná dřevina. Poměrně zřídka zplaňuje, a potom se uplatňuje zvláště v lemech navazujících na společenstva svazu *Quercion pubescenti-petraeae*; na takových místech však bývá někdy vysazován (proto nelze vždy jednoznačně posoudit původ výskytu). Rovněž výskyt druhu na vrchu Čebínka u Kuřimi, hodnocený Dominem (Věda Přír. 20: 28–29, 1940) jako původní, je bezesporu druhotný. – Rostlina je jedovatá; z cyklitolů obsahuje

*) Zpracovala A. Chrtková